ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№65 (22.223) ● 2012 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 13, мэрем ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adygpsale.ru

Федерализмым Урысейм щиІэ ефІэкІыныгъэхэр

Мы зэманым Урысейм кІыщащтэ къэралым федерализмым и гъэуэгум тету зегъэужьыным хэзгъэзэ унафэхэр. Сыт кІэ зэщхьэщыкІуэ къэралыр уху эмыкІэ унитарнэ хабзэхэмрэ федерализмымрэ? Унитарнэ къэралыр ухуэнДэр зыкъэгъэзаг лъэпкъ республикэхэр губернИекэм хуэгъэкІуэныщт. Ауэ лъэпкъ-щыналъэ субъектхэм я унафэщІхэм федерализмым и ефІэкІыныгъэхэм ящыщу хэхауэ кІыхьагъщ, щыналъэ политикэр цІыхухэр зыкъэныкъуэхэм ящэ зэрыпТэгъэныгъэм кІыхьжІыщ, лъэпкъхэм я щыналъэхэм зэрпІэзэрыгъу зегъэужьыным кІэ абы Іэмалхэр кІыхьэритыр. Урысейр федерализмым тетын хуейщ, апхуэдэу кІелытГ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Къанокъуэ Арсен.

- Арсен, Урысейм федерализмым щытетын икІи зыщегъэужьын хуей? Урысей къэралыгъуэм и кІыхьэгъэпэщыкІэм сегъэщІылІауэ абы сыт хуэдэ ефІэкІыныгъэхэр иІэ?

- Щэч хэмылІу, федерализмым тетыпхьэщ - абы дуней пСор хуэщокъу, къэралхэм я нэхъыбэм кІыхьах демократием и хабзэхэм нэхъ пэгъунэгъу апхуэдэ къэралкІыхьэгъэпэщыкІэр. Абы кІыдэкІуэу къэгъэльэгъуапхъэщ властыр тКІийуэ центрым ІэщІэлъыным лъэхъэнэ пыухыкІахэм деж къэралым и зыужьыкІэр зэрызэблигъэур, унафэр зегъэкІуэнри кІыхьэрилъхьэр.

Федерализмым и ефІэкІыныгъэхэм ящыщщ центрым ельытауэ, щыналъэ властыр, псом хэмыдэу щыналъэхэм зегъэужьыным щыхузэкІуэм и деж, нэхьыбэм зэрыпхуэгъэкІыжыр. ЕфІэкІыныгъэхэм ящыщу кІэпплъитэ хьунщ политикэ, социальэ зэпІэзэрыгъныгъэр, политикэр - абы демократие хабзэхэр и лъабжьэу щыщытым и деж - цІыхухэр зыхуэныкъуэхэм пэгъунэгъу зэрыхьур. ЗэрыгурыІуэгъуэщи, а ефІэкІыныгъэхэр кІыщыпгъэм нэгъэщІ индеец лъэпкъхэм сущым щІалъхьауэ щытащ. Абы щыгъуэ суд унафэкІэ индеецхэм ратыжат доллар мелардИ 3,4-рэ.

Пащтыхь унафэщ

Къэралым и экономикэр зэрыт щытыкІэ хьэлъэр, абы и бюджетым игъэкІуэщІ мылъкур гъэмэщІэн зэрыхуеІэр кІыльытэрэ, Испаниемрэ и пащтыхь Хуан Карлос І дыгъуасэ унафэ кІыщтащ и унагъуэм текІуадэ ахъшэр евро мини 170-нэ гъэмэщІэн хуейуэ.

Мы гъэм пащтыхь унагъуэм текІуэдэн хуейуэ бюджетым кІыщыгъэльэгъуэр евро мелуани 8,26-рэ мэхъу. А бжыгъэр зэрагъэмащІэм кІыщэнущ кІыхьыгъуэ хуэрытхэм я пащтыхь унагъуэм я унэгъэпсыгъэ я улахуэм хэщыныр.

Нэгъабэ Испанием щыпсэуэхэм я пащтыхь унагъуэм трагъэкІуэдащ евро мелуани 8,43-рэ. Абы щыщу езы пащтыхым Іэрыхьащ евро мин 292,552-рэ икІи а бжыгъэм налогыу хитыкІащ процент 40-р.

Хуан Карлос І и кІуэ, пащтыхьыпхъэр зыльысыкІэ хуей Астурийский Филипп иратар тІыкІэ нэхъ мащІэщ - евро мини 146,375-рэ кІудейщ.

Ухуэныгъэм зихьэжрэ?

Ищхьэрэ (Арктическэ) федеральнэ университетым (САФУ) и щІэныгъэлІхэм Архангельск щыщхуэхуащ нанопкъыгъэхэр халъхьэурэ бетонym и быдэгъыр. Абы ещанэ щэрджэкІэм Іэмалкъэ зэрыІуэрыІуэ щытыкІэхэр зэрахьуэж Іэмал.

А къэхутэныгъэхэр ирегъэкІуэкІ САФУ-м ущуиныгъэ экологиемрэ архитектурэмкІэ и кафедрэм.

Сапонитым (налмэс производствэм и кІэрыхьубжьэрыхуэхэм) кІыхьэщІыкІа нанощыкъэр кьагъэсбэпри, щІыналъэхІэм бетоныр хуэдэ зыбжанэкІэ нэхъ быдэ ящІ. Ауэ ахэр абдежым кІыщыІэзтеувІыкъым: университетым и лэжьакІуэхэм кьагъуэтащ бетоныр езыхэр зэрыхуеІэм хуэдэу зыихьуэж Іэмалхэр. Ар хуабэм е щІыІэм пэлъэщын папщІэ, халъхьэ нанопкъыгъуэр яхьуэжьын хуейуэ арокъедийщ. Бетоным псы хэмыхьэуи яхуоощ. Уеблэмэ, Менделеевым и таблицэм ещхьу, нанопкъыгъуэхэр ятх - хэпльхьа нанопкъыгъуэхэм ельытауэ, бетон лЭужьыкІыгъуэ щхьэхуэ хьэзыр хьунущ, кІыщыбгЪэсэбэпыну щыпІэм сыт и лъэныкъуэкІи кьезэгъыну. Апхуэдэу щэныгъэлІхэм яхуэрЪэбыдэнущ бетоным кьыхэщІыкІа лъабжьэр щагъэув щІыри, пхъэ кьыззэрыгъэкІри мафІэм имысу, джыдэкІи пхуымыкьутэу яхуощ.

НОБЭ

t Илъэси 10 и пэкІэ Ищхьэрэ полюсым щагъэуващ къэралгъэнапкъэм и пкъо, Арктическм Урысей къэралыгъуэм ищІ зэрыщыІэр кьыгъэльагъуэ.

t Илъэс 65-рэ и пэкІэ дипломатие зэхуэщытыкІэхэр зэхуэІ хьуащ СССР-мрэ Индиемрэ. 1991 гъэм дыгъэгъазэм и 26-м Урысей Федерацэм кьыщтащ СССР-м и кьалэнхэр.

t Илъэси 110-рэ и пэкІэ Санкт-Петербург щагъэнэхуащ Урысейм и япэ троллейбусыр.

t Илъэс 45-рэ и пэкІэ кьащтащ социалист къэралхэм зэгъэсу зэхэрыщыр яджыным икІи ящыІэ зэзэбэнным теухуауэ СССР-м игъэхьэзыра «Интеркосмос» программэр.

t 1895 гъэм Урыс къэралмуэйр кьызэрагъэпэщащ.

t 1517 гъэм Каир щхьэпылъэщ щащІыщэрджэрджэлюкхэм я дзэзешэ Туман-бей-Ал-Ашраф.

Дунейм и щытыкІэнур

«meteonovosti.ru» сайтым кьызэритымкІэ, нобэ Налышык мащІэу уэшх кьыщещхьыныщ. Хуабэу махуэм градус 13-16, жэщым градус 11-12 щыІэнущ.

Дыгъэр кьыщІэкІынущ сыхьэти 6-рэ дакьикъэ 25-м, кьухьэжьнущ сыхьэт 19-рэ дакьикъэ 46-м.

Хьэуам и псыІагъэр кьитІэсэнущ процент 56 - 80-м.

Планэтэрэ зыгъэхьэзырар ГЪУЩІО Зарифэ.

Лъэпкъ Іуущагъэ:

ФІы зыхуэпщІэм иумыхъуэныж.

Бзэр зрагъащІэ

Бэрбэч Хьэтіутэ и цІэр зэзыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэралым университетым щиІущІащ КъБКъУ-м и мы гъэм щІэтІысхьэну зи мурадхэр щагъэхьэзыщІ къудамэм щеджэхэм я олимпиадэ.

АР нэхъыбэу зытещІыхьауэ щытар ди щІыпІэм щеджэн мурадкІэ нэгъуэщІ къэралыгъуэхэм къикІа щІалэгъуалэрщ. Ахэр ди республикэм зэрыщыІа лъэхъэнэм къриубыдэу хьарзынэу урысибзэм зэрыхэзгъар кьызэгъэпэщакІуэхэм ямыгъэщІагъуэу кьэнакъым. «Зэман кІэщІкІэ дыззІэбэкІыжмэ, абыхэм яхэтащ уэрыс алыфбейм зыкІи щымыщІгъуазэхэр. Мазэ зыбжанэм кьриубыдэу апхуэдэхэм я щІэныгъэм зэрызэнужьащ. ФІэщащІыгъуэ щымыщхьункІэ Іэмал иІэкъым», - жаІэ абыхэм.

Студентхэр урысыбзэкІэ усэхэм кьеджащ, бзэм лъэныкъуэ куэдкІэ зезыгъэужь псынщІэрыпсалъэхэмкІэ зэпеуащ, уэрздхэр, лъэпкъ кьафэхэр ягъэзащІащ. Апхуэдэу ефжакІуэхэм ягъэлъэгъуащ спектакль теплъэгъуэхэр.

БзэмкІэ студентхэм абгъэдэль щІэныгъэр зэрыпсысыр кьэзыхуэта жюрим хэтащ нэгъуэщІ къэралыгъуэ кьикІауэ КъБКъУ-м щеджэхэм урысыбзэр егъэджыныкІэ кафедрэм и унафэщІ Абазэ Людмилэ, хамэ къэралъ студентхэм ящдпэжьэныкІэ факультетым и деканым и кьуэдзэ Мыд Залинэ, щІэныгъэрылажьэхэу Унэж Маринэрэ Пхъэшх Лиуанрэ. Зэпеуэр ирагъэкІуэкІащ Таймез Алхадж Мохаммедрэ Томайлы Аленэрэ.

ЛЬОСТЭН Муэз.

Республикэм щыпсэухэм гу зылъатапхъэ

Іулъхьэ зэрызэІэпахым, коррупцэм пщІа Іуэхуэхэр зэралажьым е ялэжьыну зэрызагъэхьэзырым теухуа хъыбархэм фыщыгъуазэмэ, сыт хуэдэ зэманми фыпсалъэ хъунущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и деж щыІэ **8(8662) 47-17-79, 47-32-56** телефонхэмкІэ.

Федерализмым Урысейм щиІэ ефІэкІыныгъэхэр

хуэгъэсэбэпынур щыналъэм зыхуэфащэ административнэ, финанс, мылъку хэкІыпІэхэр щыщыІэм и дежщ. Нобэ урысей щыналъэхэм я зыужьыныгъэр хуабжьу зэрызэщхьэщыкІыр нэрылъагъущ, язынныкъуэхэм деж а зэщхьэщыкІыныгъэхэр егъэлеяуэ инщ. Абы кьыхэкІыу кьалэн нэхъыщхьэр апхуэдэ зэщхьэщыкІыныгъэм кьызэнэкІынырщ. А гугъуехьыр кьызэнэкІыным теухуа бгъэдыхьэкІэ зэмылІэужьыгъуэ куэд щыІэщ, ауэ сэ абы концептуальнэу бгъэдыхьэн хуейуэ кьызэльытГэ. КьызгуроІуэ ар зэрыкьалэн гугъур. Ауэ зэхъуэкІыныгъэхэм я лъэхъэнэр экономикэм кІыхьлІыкъ щыхъущ. Ар нэхъри нэхъ кІыхь хьунущ кьэзгъэльэгъуэ лъэныкъуэм хуэгъэзауэ лъэбакъуэ гъэрхэр тчыуэ щІэдмыдзэмэ. Мис апай федеративнэ къэрал ухуэкІэр хьумэным кьыщымынэу, абы адэкІи зыщІегъужьыпхъэр. Хьарзынэщ апхуэдэ щытыкІэр федеральнэ Іэнатіэм кьаззэрыщыгурыІуэр. Куэдрэ ди нэгу щІокІ центрымрэ щыналъэхэмрэ я зэхуэщытыкІэхэм щІэ гуэрхэр кьызэрыхьыхэр. Кьапщтэмэ, Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ округым зегъэужьыныкІэ стратегиер зэхалъхьащ, округым и социально-экономикэ зыужьныгъэмкІэ программэр ягъэзащІэ. Щыналъэхэм я инвестиц проекту нэхъ мыхьэнэщхуэ зиІэхэм папщІэ федеральнэ Правительствэр щэсапІэ иувэурэ ахьшэщхуэ кьызэрегъэпэщ.

Налогхэр зэрызэпагуэшм щІэуэ эпІпэжькІи зэрькуейм топсэльыхьхэр. Апхуэдэу кьагурыІуэу щІадзащ федеральнэ Іэнатіэхэм я Іуэхущ щапІэр ящыщ. Абыхэм щыщІэкІ зэрыщІэр. Абыхэм щыналъэхэм зэрызэужьыныкІэ жэуап лъэпкъ яхьыркъым, ауэ езыхэми уаззрыхэІбэн Іэмал лъэпкъ щыІэкъым. Центрым кІуэтэхуэ полномочиехэр нэхъыбэ щыналъэхэм ябгъэдельхьэ.

ЗэхъуэкІыныгъэхэр халъхьащ кьэрал властым и оргон нэхъыщхьэхэм щыналъэхэр зэрыхэтми. Федерацэм лъэпкъ куэд щыпсэу и субъекту щыт Къэбэрдей-Балъкъэрым и щэкІэ иджы ФедерацэмкІэ Советым сенаторитІ, УФ-м и Къэрал Думэм депутату плІы хэтщ. Ар щыхьэт тохьуэ субъектым и лІыкІуэхэр нэхъыбэ зэращІым.

(КІэухыр 2-нэ нап.).

Бзэр зрагъащІэ

Бэрбэч Хьэтіутэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэралым университетым щиІущІащ КъБКъУ-м и мы гъэм щІэтІысхьэну зи мурадхэр щагъэхьэзыщІ къудамэм щеджэхэм я олимпиадэ.

АР нэхъыбэу зытещІыхьауэ щытар ди щІыпІэм щеджэн мурадкІэ нэгъуэщІ къэралыгъуэхэм къикІа щІалэгъуалэрщ. Ахэр ди республикэм зэрыщыІа лъэхъэнэм къриубыдэу хьарзынэу урысибзэм зэрыхэзгъар кьызэгъэпэщакІуэхэм ямыгъэщІагъуэу кьэнакъым. «Зэман кІэщІкІэ дыззІэбэкІыжмэ, абыхэм яхэтащ уэрыс алыфбейм зыкІи щымыщІгъуазэхэр. Мазэ зыбжанэм кьриубыдэу апхуэдэхэм я щІэныгъэм зэрызэужьащ. ФІэщащІыгъуэ щымыщхьункІэ Іэмал иІэкъым», - жаІэ абыхэм.

Студентхэр урысыбзэкІэ усэхэм кьеджащ, бзэм лъэныкъуэ куэдкІэ зезыгъэужь псынщІэрыпсалъэхэмкІэ зэпеуащ, уэрздхэр, лъэпкъ кьафэхэр ягъэзащІащ. Апхуэдэу ефжакІуэхэм ягъэлъэгъуащ спектакль теплъэгъуэхэр.

БзэмкІэ студентхэм абгъэдэль щІэныгъэр зэрыпсысыр кьэзыхуэта жюрим хэтащ нэгъуэщІ къэралыгъуэ кьикІауэ КъБКъУ-м щеджэхэм урысыбзэр егъэджыныкІэ кафедрэм и унафэщІ Абазэ Людмилэ, хамэ къэрал студентхэм ящдпэжьэныкІэ факультетым и деканым и кьуэдзэ Мыд Залинэ, щІэныгъэрылажьэхэу Унэж Маринэрэ Пхъэшх Лиуанрэ. Зэпеуэр ирагъэкІуэкІащ Таймез Алхадж Мохаммедрэ Томайлы Аленэрэ.

Апхуэдэ тхьэусыхэ 2010 гъэм нэгъэщІ индеец лъэпкъхэм сущым щІалъхьауэ щытащ. Абы щыгъуэ суд унафэкІэ индеецхэм ратыжат доллар мелардИ 3,4-рэ.

Пащтыхь унафэщ

Къэралым и экономикэр зэрыт щытыкІэ хьэлъэр, абы и бюджетым игъэкІуэщІ мылъкур гъэмэщІэн зэрыхуеІэр кІыльытэрэ, Испаниемрэ и пащтыхь Хуан Карлос І дыгъуасэ унафэ кІыщтащ и унагъуэм текІуадэ ахъшэр евро мини 170-нэ гъэмэщІэн хуейуэ.

Мы гъэм пащтыхь унагъуэм текІуэдэн хуейуэ бюджетым кьыщыгъэльэгъуэр евро мелуани 8,26-рэ мэхъу. А бжыгъэр зэрагъэмащІэм кьыщІэнущ кьыхьыгъуэ хуэрытхэм я пащтыхь унагъуэм я унэгъэпсыгъэ я улахуэм хэщыныр.

Нэгъабэ Испанием щыпсэуэхэм я пащтыхь унагъуэм трагъэкІуэдащ евро мелуани 8,43-рэ. Абы щыщу езы пащтыхым Іэрыхьащ евро мин 292,552-рэ икІи а бжыгъэм налогыу хитыкІащ процент 40-р.

Хуан Карлос І и кІуэ, пащтыхьыпхъэр зыльысыкІэ хуей Астурийский Филипп иратар тІыкІэ нэхъ мащІэщ - евро мини 146,375-рэ кьудейщ.

Ухуэныгъэм зихьэжрэ?

Ищхьэрэ (Арктическэ) федеральнэ университетым (САФУ) и щІэныгъэлІхэм Архангельск щыщхуэхуащ нанопкъыгъэхэр халъхьэурэ бетонym и быдэгъыр. Абы ещанэ щэрджэкІэм Іэмал иІэкъым.

А къэхутэныгъэхэр ирегъэкІуэкІ САФУ-м ущуиныгъэ экологиемрэ архитектурэмкІэ и кафедрэм.

Сапонитым (налмэс производствэм и кІэрыхьубжьэрыхуэхэм) кьыхэщІыкІа нанощыкъэр кьагъэсбэпри, щІыналъэхІэм бетоныр хуэдэ зыбжанэкІэ нэхъ быдэ ящІ. Ауэ ахэр абдежым кьыщыІэзтеувІыкъым: университетым и лэжьакІуэхэм кьагъуэтащ бетоныр езыхэр зэрыхуеІэм хуэдэу зыихьуэж Іэмалхэр. Ар хуабэм е щІыІэм пэлъэщын папщІэ, халъхьэ нанопкъыгъуэр яхьуэжьын хуейуэ арокъедийщ. Бетоным псы хэмыхьэуи яхуоощ. Уеблэмэ, Менделеевым и таблицэм ещхьу, нанопкъыгъуэхэр ятх - хэпльхьа нанопкъыгъуэхэм ельытауэ, бетон лЭужьыкІыгъуэ щхьэхуэ хьэзыр хьунущ, кьыщыбгЪэсэбэпыну щыпІэм сыт и лъэныкъуэкІи кьезэгъыну. Апхуэдэу щэныгъэлІхэм яхуэрЪэбыдэнущ бетоным кьыхэщІыкІа лъабжьэр щагъэув щІыри, пхъэ кьыззэрыгъэкІри мафІэм имысу, джыдэкІи пхуымыкьутэу яхуощ.

Налышык

Псы къабзэр псоми яхурокъу

Налышык къалэ, абы и гуэнэгъуу щылъ Брамтэ, Іэдийиху, Кэнжэ, Хьэсэнэй, Бепэ Речка жыпІагъуэхэм щыпсэухэр щылажьэ Іуэхущ-щапІэхэр, зыхуфинум хуэдиз псы къабзэкІэ кьызэгъэщІэн «Водоканал» МУП УК-м и дзэкьаблагъэ гупхэр щІымахуэ лъэхъэнэм «икъукІэ гугъу ёхьу лэжьащ» жытІэмэ, зыри жыдмыІуэ аращ.

ДУНЕЙМ и щытыкІам кьиша щыІагъым щІыр сантиметр 80-м нэсКІэ кьэзыщтат. Нэхьапэмэ, зэрыттхащи, ди щІыхухэм «Водоканал»-м и ПТО-м кьыгъэуВ хабзэхэр зыгъэзащІэну зыфІэфІ куэд кьахэкІыркъым. Ди щІынальэм псыр зэрыщыІэкІуэ бжьамийхэр сантимер 80 нэхъыбэкІэ бгылъэ щІыпІэхэм щыщІэлъхьэн хуейщ. Ар кьызыфІэмІыуэхуа куэдым я бжьамийхэр щтащ, иджы хуабэм кьеГъэтхІыжри, зэгуотхь, уэрамхэм кьыщежэк псыІэрыщІэхэм щІыхухэми Іэхуэщ Іапі эхэмкІэ щІэхуэм псыр нэхъ мащІэ ещІ.

Иджыблагъэ Интернетым фыкьыщІеджагъэнщ мыпхуэдэ хьыбар кІэщІ. «Псы кьеЖэххэр къиунущи, цІыхухэм ират псыр нэхъ мащІэ хуэнущ», - ират абы зэреджэр. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, мы хьыбарыр цІыхухэр игъэгужьея мыхъумэ, фІы лъэпкъ кьилэжьакъым. Гурыйуэгъуэ сигутащ, илъэс кьэси, гъатхэм и деж хуабэ кьызэрыхьуу, ди бгы нэхъ лъагэ дыдэ Іуащхьэмахуэ кьыщежьэ псы кьеЖэххэм кьыхэльадэ уэс, мыл кьэтКІыжым ахэр нэхъ ин зэрищІэр. Абыхэм псыр нэхъыбэ ящІ кьудей мыхъуу, зэрагъэуГъуэри нэхъыбэжщ. Аращи, ди псы лъэмапІэхэм а псыр идгъэльадэ хьуркъым.

«Водоканал»-м и псы гъэкъабзапІэ нэхъыщхьэм, «ОСВ»-кІэ дызэджэн, Кавказ Ищхьэрэ щІыналъэм щынэхъыфІ дыдэу кьыщащІыпхъ лабораторэ Іэщ Іагъэлі нэсу, псы къум

Федерализмым Урысейм щиІэ ефІэкІынытъэхэр

(КІэухыр. Пэщ1эдзэр 1-нэ нап.).

Субъектхэм я Іэтащьхэхэр Іэ1эткІэ хэхыным зэрыхуэкІуэжри федерализмым и хабзэ нэхэм дызэрыеГэжьым и щыхьэту къэплъытэ хъунущ.

- Лъэпкъ кущ1эпсэу къэралым федерализмым сыт хуэдэ теплъэ щиІэн хуей? Дэ къызэдгъэпэщыщ цыху щхьэхуэхэр зыхьхьэ граждан лъэпкъ зэкъуэт хэмэ абы хьэхьэнр лъэпкъ щхьэхуэхэм я лЫкІуэхэр ара? Е лъэпкъ псори зэхэдгъэзэрыхьу зэкъуэдгъэувэну?

- Ар Іуэху гугъущ икІи ноБэкІэ псори арэзы зытехьэу бГъэдыхьэкІэ абы нІэкъым. А упщІм и жэуапхм ехьэлІауэ къэплъитэ хъунущ Путин Владимир Владимир и къуэм «Урысеймрэ лъэпкъ Іуэхумрэ и тхыгъэм и Іыхь» щхьэхуэхэр. Абы кьигъэльэгъуащ: «Урысейр псом япэу - лъэпкъ куэд зэрыс къэралщ икІи абы лІэщІыгъуэкІэрэ зиужьащ лъэпкъыбЗ къэралу, урысхэм я гъунэгъуу щхьэж езым и щІыналъэхэм исыж лъэпкъыщ цу бжыгъэкъэ зэпымыууэ зэгъунэгъу ящІу, ахъу унагъуэкІэ, ныбжьэгъуГэкІэ, лэжьыгъэкІэ зэпищІэу. Урысейм и тхыдэр гъэнщІащ щІынальэ гъунапкъэншэхэр къэгъэІуэрыщІэным теухуа лэжьыгъэкІэ икІи ар лъэпкъ куэдым я зэхуэдэ Іуэхуу щытащ. Дэ къэтлытэн хуейщ тхьдэм и Іуэхуу щІыпІэ. Ар къэтлытэн хуейщ тхьдэ. Хамэщ зэрыпкъуэкІуэхэм пщы лІыпІэм ирагъэувэну щыхуэжьэм Урысейм и лъэпкъхэр зэкъуэувэри, я къэралыгъэр къагъэлащ.

Сэ сыщІыгъаззщ къэралыр унитарнэ хабзэхэм тету кьызэгъэпщІыпхъэу, лъэпкъ республикхэр губернием хуэгъэкІуэн хуейуэ къэзылытэхэр зэрыщІыГэм. Ауэ сэ, лъэпкъ-щІынальэ субъектым и унафэщІыр, лъэпкъ республикхэр хьумэным нэхъ сритлъхьэщ. Федерацэм и кІуэцІкІэ къэралыгъуэхэр щыІэныр лъэпкъыбЗ къэралым из лъэпкъхэм зегъэужьыныкІэ, федерализм зэхуэдитыкІэхэр гъэбыдэныкІэ щэсыпІэщ, Урысейм зэпІэзэрытныгъэ щыІэныкІэ хэкІыпІэщ икІи абы и лъэныкъуэкІэ нэгъэщІ Іэмал щыІэу сэ зэкІэ сльагъуркъым.

- Федерацэм и субъектхэр зэгуагъэхьэуэр нэхъ ин щІыным уэ дауэ уеплъри? А Іуэхур Урысей Федерацэм щынагъэса?

- Сэ абы икъукІэ хуэсакынуи бГъэдыхьэн хуейуэ къызэлъытэ. Апхуэдэ лэжьыгъэ ебгъажьэмэ, ар зытеухуапхъэр ауэ сыстми субъектыр ин щІынкъудейкъым, икІи абы хуабжьу куууэ егупсысыпхъэщ. Кавказ Республикэм къащІэу апхуэдэ Іуэхухэм зэранигъэ къахьынкІэ щынагъуэ щыІэщ. Мы щыналъэм апхуэдэ Іуэхур кьыщащтэркъым, лъэпкъхэм я кьыхъщхьэхуКІынигъэхэм зэпІэщІэнкІэ зэрыхьунум кьыхэкІыу. Уеблэмэ, апхуэдэ Іуэхум цыхуэхэр тКІийуэ пэщІэувэнкІэ хьунущ. Дигу кьэдвгъэгъэкьыхькІ: Адыгейр Краснодар крайм гуэгъэхьэжьым тепсэльыхьыну кьызэрыкалхьауэ щыта кьудейм щІынальэм исхэм я мызакъуэу, зэрыщІэу къэралхэм щІпсэу адыгэ диаспорэм кьызэрыщІэтауэ щытащ.

Дауэ щІэтІм, нужьрей лъхьэнэм Урысейм апхуэдэ Іуэхуэр щекІуэкІащ икІи щІынальэ кьыкІэрыхуахэр нэхъ зызыужьхьэм гуагъэхьэжащ. Апхуэдэ проектэм сэбэныгагъ зэрэІэмкІэ тегъэщІапІэ нэхъыщхьэр щІынальэхэм ис щІыхуэхэм я псэукІэр егъэфІэкІуэнырщ. Ар удэхьэхьэхьн щхьэсыгІуэщ, ауэ щІынальэ «лъэпкъымрыкьыми» Іэмалхэр иІэщ и щхьэр иПыкІу зэрыщытыр. Езыр зыщІыпсэуну зыщІылэжьэну, е бынхэр щигъэсэну къэралыр зыхуэдэу щытыпхъэр кьыхихьну хуитныныгъэ зиІэр аращ. Абы пэбгъуэным щыІэкъым.

ЭофІкІ зыбгъэдэмыльщІыналъэм Іэмал иІэщ и щхьэр иПыкІу эзтеуфжьжьымкІэ.

«Урысейм и щІынальэхэр» журнал, 2012 гъэм и гъатхэпІэ, №3.

2012 гъэм ІэщІыр гъэмахуэ хъуПэхэм зэрыщІыГэм и зэманым хуэгъэхъэзырыныкІэ а лэжьыгъэр зэщІэгъэУуауэ егъэкІуэкІыныкІэ зэтегъэкІыпхъэхэм я Іуэхукі

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2012 гъэм гъатхэм и 22-м ***№61-ПП***

Іэщ1ыр гъэмахуэ хъуПэхэм зэрыщыІэнум и зэманым хуэгъэхъэзырын икІи а лэжьыгъэр зэщІэгъэУуауэ егъэжЫуэкІ, Іыпхъ1 продукциу къалэжьым хэгъэхъэн, къущхьхъу хъуПэхэмрэ къуажэ хъуПэхэмрэ тэмэму къэгъэсэбэпын мурадкІэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещІ:**

1. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм (Къазбичев Б.А.) хуэгъэувын Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органу мы Іуэхум къегъэщІапхъэ, муниципальнэ районхэмрэ къалэ округхэмрэ я щІыналъэ администрацэхэм чэнджэщ етын:

щІыхуэмрэ юридическэ Іэнатэхэмрэ къуажэ хъуПэхэм щыщ Іыхьхэмрэ бдджэнду етынымкІэ лэжьыгъэр 2012 гъэм накьыгъэм и 20-м ирихьэлІэу зэфІагъэкІыну икІи щІы бдджэнду зратахэм я спискхэмрэ зымы кьамыщтагъэ къэна щІы Іыхьхэм зтеуухуа информацэмрэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хуагъэхьыну;

жылагъуэ, уней Іэщ, мэкъумэшыщІэ (фермер) хозяйствэхэм я Іэщ гъэмахуэ хъуПэхэмрэ къуажэхэм кьедза хъуПэхэмрэ щыІэнухэр, мыкъуж зыІэщІэлъым емылытатуэ, мэкъумэш продукцэ кьыщалэжь Іэнатэ1 псомэ ящІыгъуу ябгъхуну, Іэщ1эвыщ1э, мэл хъущхэр, шы гуартэхэр зэщІэгъэУуэнкІэ кьызэрагъэпэщыну.

3. «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм ВетеринариемкІэ и управленэ» республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэм (ЛПуп Р. М.) хуэгъэувын Іэщ1ыр кьущхьхъу хъуПэхэм хуэгъэхъэзырыным пащІа ветеринарнэ-профилактикэ Іуэху нэхъыщхьэхэр 2012 гъэм накьыгъэм и 20-м нэсыху зэфІигъэКІыну.

4. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Къэрал мылькумрэ щІы ІуэхуэхмкІэ и министерствэм (Дыджыдэ Хь. ПН.) хуэгъэувын:

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал мылькум хиубыдэ хъуПэхэмрэ щІы Іыхьхэмрэ Іэщ1ыр щагъэхьын, мэкъу цеуэн пащІэ1ыхьу щхьэхуэхэмрэ юридическэ Іэнатэхэмрэ щІы Іуэхуэ хабзэхэм тету бдджэнду яритыну;

щІыр бдджэнду кьэзыщтагъэ я спискэхэмрэ зымы ирамкІу кьэзыщтагъэ Іыхьхэм зтеуухуа информацэмрэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хунГэкІыну;

5. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэм Бышиев А. А.) хуэгъэувын гъэмахуэ хъуПэхэр зыхуей хуэгъэзэщІмрэ аэрэ зехьэныкъэ тригъэКІуэдэн пащІэ 2012 гъэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и республикэ бюджетым и «Лъэпкъ экономикэр» Іыхьэм и «мэкъумэш хозяйствэмрэ бдзэжьей ещанымрэ» раздел къуэдзэм кьыхэкІыу сом мин 300 2012 гъэм и щІэ ильэс накьыгъэм кьрихьлІэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хухихыну.

6. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Гъэзэгу хозяйствэмкІэ и къэрал комитетым (ДыщэкІ А. З.) хуэгъэувын:

къущхьхъу хъуПэхэм щыІэ гъэгуэгуэ зэгъэпэщІыкІынымрэ 2012 гъэм мэкъуаэгъуэм и 10-м нэсыху зэфІигъэКІыну, Къуэщтэн, Алтыякъ, Къэнжал Ищхьэрэ, Хъэжхьуафэ, Хьазнидон, Сукан, Хъэмэлан, Псыкі эку Ищхэ хъуПэхэм щыІэ гъэгуэгуэм гульытэ хэха яритынкІэ;

Іэщ1ыр гъэмахуэ хъуПэхэм щыщІЫну лъэхъэнэм щекІуэкІ Іуэхуэ хъуПэхэм зэрыщІынym и зэманым хуэгъэхъэзырыныкІэ а лэжьыгъэр зэщІэгъэУуауэ егъэжЫуэкІыныкІэ зэтегъэкІыпхъэхэм я Іуэхукі

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2012 гъэм гъатхэм и 22-м ***№61-ПП***

Іэщ1ыр гъэмахуэ хъуПэхэм зэрыщыІэнум и зэманым хуэгъэхъэзырыныкІэ а лэжьыгъэр зэщІэгъэУуауэ егъэжЫуэкІыныкІэ зэтегъэкІыпхъэхэм я Іуэхукі

1. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм (Къазбичев Б.А.) хуэгъэувын Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органу мы Іуэхум къегъэщІапхъэ, муниципальнэ районхэмрэ къалэ округхэмрэ я щІыналъэ администрацэхэм чэнджэщ етын:

щІыхуэмрэ юридическэ Іэнатэхэмрэ къуажэ хъуПэхэм щыщ Іыхьхэмрэ бдджэнду етынымкІэ лэжьыгъэр 2012 гъэм накьыгъэм и 20-м ирихьэлІэу зэфІагъэкІыну икІи щІы бдджэнду зратахэм я спискхэмрэ зымы кьамыщтагъэ къэна щІы Іыхьхэм зтеуухуа информацэмрэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хуагъэхьыну;

2. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и муниципальнэ районхэмрэ къалэ округхэмрэ я щІыналъэ администрацэхэм чэнджэщ етын:

щІыхуэмрэ юридическэ Іэнатэхэмрэ къуажэ хъуПэхэм щыщ Іыхьхэмрэ бдджэнду етынымкІэ лэжьыгъэр 2012 гъэм накьыгъэм и 20-м ирихьэлІэу зэфІагъэкІыну икІи щІы бдджэнду зратахэм я спискхэмрэ зымы кьамыщтагъэ къэна щІы Іыхьхэм зтеуухуа информацэмрэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хуагъэхьыну;

жылагъуэ, уней Іэщ, мэкъумэшыщІэ (фермер) хозяйствэхэм я Іэщ гъэмахуэ хъуПэхэмрэ къуажэхэм кьедза хъуПэхэмрэ щІынухэр, мыкъуж зыІэщІэлъым емылытатуэ, мэкъумэш продукцэ кьыщалэжь Іэнатэ1 псомэ ящІыгъуу ябгъхуну, Іэщ1эвыщ1э, мэл хъущхэр, шы гуартэхэр зэщІэгъэУуэнкІэ кьызэрагъэпэщыну.

3. «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм ВетеринариемкІэ и управленэ» республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэм (ЛПуп Р. М.) хуэгъэувын Іэщ1ыр кьущхьхъу хъуПэхэм хуэгъэхъэзырыным пащІа ветеринарнэ-профилактикэ Іуэху нэхъыщхьэхэр 2012 гъэм накьыгъэм и 20-м нэсыху зэфІигъэКІыну.

4. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Къэрал мылькумрэ щІы Іуэхуэхмкі и министерствэм (Дыджыдэ Хь. ПН.) хуэгъэувын:

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал мылькум хиубыдэ хъуПэхэмрэ щІы Іыхьхэмрэ Іэщ1ыр щагъэхьын, мэкъу цеуэн пащІэ1ыхьу щхьэхуэхэмрэ юридическэ Іэнатэхэмрэ щІы Іуэхуэ хабзэхэм тету бдджэнду яритыну;

щІыр бдджэнду кьэзыщтагъэ я спискэхэмрэ зымы ирамкІу кьэзыщтагъэ Іыхьхэм зтеуухуа информацэмрэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хунГэкІыну;

5. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэм Бышиев А. А.) хуэгъэувын гъэмахуэ хъуПэхэр зыхуей хуэгъэзэщІмрэ аэрэ зехьэныкъэ тригъэКІуэдэн пащІэ 2012 гъэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и республикэ бюджетым и «Лъэпкъ экономикэр» Іыхьэм и «мэкъумэш хозяйствэмрэ бдзэжьей ещанымрэ» раздел къуэдзэм кьыхэкІыу сом мин 300 2012 гъэм и щІэ ильэс накьыгъэм кьрихьлІэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хухихыну.

6. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Гъэзэгу хозяйствэмкІэ и къэрал комитетым (ДыщэкІ А. З.) хуэгъэувын:

къущхьхъу хъуПэхэм щыІэ гъэгуэгуэ зэгъэпэщІыкІынымрэ 2012 гъэм мэкъуаэгъуэм и 10-м нэсыху зэфІигъэКІыну, Къуэщтэн, Алтыякъ, Къэнжал Ищхьэрэ, Хъэжхьуафэ, Хьазнидон, Сукан, Хъэмэлан, Псыкі эку Ищхэ хъуПэхэм щыІэ гъэгуэгуэм гульытэ хэха яритынкІэ;

Іэщ1ыр гъэмахуэ хъуПэхэм щыщІЫну лъэ-

УФ-м Іэщ1кІэ Зщ1ауэзэда и Къарухэм боксымкІэ пашэныгъэр къыщІыхьынымкІэ 1994 - 1995 гъэхэм къыпхуэ ныбжьыщІэхэм я зэхьэзэхуэ «Налшык» спорт комплексым мэлыжьыхьым и 4 - 8-хэм щекІуэкІащ. Урысей Федерацэм и щІынальэхэм я спортсмени 122-рэ абы къыхэлэпІащ.

ДИ РЕСПУБЛИКЭМ кьыбГъэдэкІыу утыкум боксер 32-рэ кьихьати, 15-м ехьулІэныгъэхэр зэІырагъэхьащ. Я хьэлъагъ елытагъэ зыхэта гулым текІуэныгъэ ящыхьащ Исламов Хьэмзэтрэ Мьзэущэ Музаринрэ. Ахэр я гъэсэныгъ тренерхэу Къумыкъу Исуф, Чегембаев Ахъмэт, Іэмин Мырзэ сымэ.

Бжыкіыий Мухьэмэд, Кіэщт Руслан, Бичиев Ахъмэт, Атсаламов Залымбэч сымэ етІуанэ ящІэхэр кьахьащ.

Ди боксерхэм ящыщу 9-м жэз медалхэр къалъысащ. Омск областым щыщ Макаров Анатолэрэ Мэзкуу кьикІэ Арутюнов Никорэ «Техникэ пэхъыфІым папщІэ», «Теплъэгъуэ» зэрыхуэпабгъэм папщІэ» саугъэтхэр хуагъэфэщащ.

УФ-м Іэщ1кІэ Зщ1ауэзэда и Къарухэм боксымкІэ пашэныгъэр къыщІыхьынымкІэ зэхьэзэхуэм щытекІуэхэр нахьыгъэм Кемерово къалэм щекІуэкІыну Урысейм пашэныгъэр къыщІыхьынымкІэ ныбжьыщІэхэм я зэхьэзэхуэм хэтынущ.

Балькъэр лъэпкъым и къэрал Іэ1эрэщІэжьинымкІэ и махуэм и щІыхькІэ ныжькІэ екІуэкІа зэпеуэм ди лъахэм и боксер 15 хэтати, ящэ увы-

ЗЭХЬЭЗЫГъ

Аккизов Екъуб и сурэт телъыджэхэр

Налшык дэт Лъэпкъ музейм щрагъэкІуэкІ Іуэху дахэхэм ящыщ зыщ щдыкІыпсу абы кьыщыІэзыІуха гъэлъэгуэныгъэр - сурэтыщІ гъуэзэджэ Аккизов Екъуб и фэеплъу, псэужамэ илъэс 70 зэрыныкъуэм теухуауэ, кьызэрагъэпэщар.

ДЭЖЬЫГЪЭШХУЭ щыбобыльатУ музейм, пэшхэр зыубфэбгуа сурэтхэр зыр адрейм нэхърэ нэхъ гъэщІегъуэнщ, гупсысэ зэхуэмыдэхэр кьызыгъэщІ, пльыфбэзу зэщІэпщыпщІэщІ. «Бжьыхьэ», «Бжьыхьэм и щэхуэхэр», «Бжьыхьэр - Шэджэм», «БлэкІар гъунэгъуц», «БлэкІам сызыгурыкІуэм, зэрыгъуэщІ фЫэщІыгъэхэми къагъэльагъуэ Екъуб телъыджэхэр сугъэ теплъэм изыгъэувэф гупсысакІэу гъуэзэджэу зэрыщытам...

Аккизов Екъуб 1942 гъэм Шэджэм Ищхьэрэ къуажэм кьыщалъхуащ. Махъчкъалэ дэт университетым изгъэщІащ. Станковэ живопись, этамп, сурэт зыпхъэхэм ирилэжьащ, тхьипщэм нэс игъэщІэрэщІащ, юбилейнэ, фэеплъ дамыгъэу куэд, КъБР-м и гербыр ящІащ. Екъуб КъБР-м щыИз зиІэ и сурэтыщІ, сурэтыщІ гъуэзджэмкІэ КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреатщ, СССР-м и Сурэтыщ1хэм Журналистхэм я зэгухьныщІэхэм хэтащ, ди къэралми хамэ щыпІэхэми щекІуэкІ гъэлъэгуэныгъэхэм я Іэдакъэщ1кІэхэр утыку кьыщцрихьащ.

- Гу лъывзгъэтэну сыхуейщ мы унагъуэ дахэм. Сэ кьызбгъэдэщІ Екъуб и щхьэгъусэ Сиярэ, ипхъу Имарэ, и къуэ Ахъмэт, - жиІащ гъэлъэгуэныгъэр кьыщцэзГыхьыкІ КъБР-м и Сурэтыщ1хэм я зэгухьныгъэм и правленэм и унафэщІ Темыркъан Геннадий. - Екъуб и творчествэм, псэуху кьыпхуІащІа живописымрэ графикэмрэ я гугъу щІыну тынШкъым, сыту жыІэмэ арыщІами нэГрыгъ пльаГум утепсэльыхьыну кьыпхуеГъэзэГыркъыми. И лэжьыгъэхэр телъыджэщ, и бынхэмрэ и унагъуэмрэ я дуеиР зыщІэращІэ Іуэху епльыкІэт абы иІэр, ари и Іэжьыгъэхэм кьыхэмыщу кьанэркъым. Темыркъаныр кьеджащ Красноярск къалэм къикІ, сурэтыщІ щІэрыІуэ Пащты Герман и хьэхъу телеграммэм.

КъыкІэлъыкІуэу псалъэ иратащ Испанием щыпсэу ди хэкуэгъу сурэтыщІ щэрыІуэ Кіыщ Мухьэдин.

- Сэ илъэс куэдкІэ сыдгъэжьащ Екъуб, - жиІащ абы. - Балькъэрэм я ящэ сурэтыщІхэм щыщ къудейтэкъым ар, зи Іуэху бгъэдыхьэкІэ зиІэм, зи лэжьыгъэхэр адрейхэм кьащцхьщыкІ цыхут. Нужьрей ильэсхэм абы и живописым гуэрыгъуэ хуащІат, жыжьэ нэсынущ жыигъэзІу, гугъэрІхэр унГэщу. Ди жаГъуэ зэрыхьунщи, абы илъэс бжьыгъэ ящащІ ящыгъынГар, хуэрфІэкІыну куэд кьэнэнду дунейм ехьжащ.

Аккизовым и унагъуэ гуащІафІэм, и ныбжьэгъуэхэм, и лэжьыгъэм пщІэ Хуэзыщ1 псоми гуапэу екъуэхъуащ КъБР-м и Іэтащ1хэм и чэнджэщэгъу Отаровэ Розэ. «Иджыпсу псэухэм ди кьалэнщ ди щэнхабзэм папщІэ Аккизов Екъуб ищІа псорн кьэтхутэну, абы хуэфащэ пщІэ хуэтщІыну», - жиІащ Розэ. Отаровэм и псалъэхэм кьыхихьащ ищ искусствоВед, КъБР-м и Сурэтыщ1хэм я зэгухьныгъэм и правленэм жэуап зыхь и секретарь Сындыку Нелэ.

ИСТЭПАН Залинэ.

Аккизов Екъуб и унагъуэр.

Утыкум итщ КъБР-м и щыхуэбэ сурэтыщІ Кіыщ Мухьэдин *(Испание).*

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

●Брифинг

Къалащхьэм и шынагъуэншагъэр къызэрагъэпэщ

Республикэм щытыкІэр иджыри гугъуу къыщІоныж икІи терроризмым, экстремизмым пэщІэтыныр хабзэхьумэ Іэнатіэхэм я пІэ ирагъэщ къалэм нэхьыщхьищ. КъБР-мкІэ МВД-м щекІуэкІ а зэІуэлъыхьэ-рыщагъэлъэгъуащ, мыхьэнэ хэха зиІэ Іуэхущ1апІэхэр хьумэным, жылагъуэ щынагъуэншагъэр къызэгъэпэщыным гульытэ щхьэхуэ хуащІ.

А IУЭХУЩІАПІЭХЭР республикэм 300-м щыщІегъу: къэрал властым и Іэнатіэхэр, шынагъуэ зыпылъ ухуэнагъэхэр, гъащІэм пыщІахэр, апхуэдэуи цІыху куэд зэхуэсыпІэхэр. КъБР-мкІэ МВД-м Ведомствэм щІэныт и хьумакІуэ Іуэхущ1апІэм (УВО) и къуэдзэ Іуэхуу ящІ. Ладнэ, Налшык къалэхэм, республикэм и адрей куейхэм, - жиІащ Созаевым.

- Къэбэрдей-Балькъэрым и щыхьэныр террор шыпсэгъуэм щыхьэмэным теухуа унэтІыныгъэм икІи иткІэ, Налшык жылагъуэ щынагъуэншагъэр зэрыпэщ къалэ полицэм и лэжьакІуэхэмрэ кьегъэбыдыпІа къарухэмрэ. Абыхэм я нэІэм щІэтщ плъыр участкэу 9 (Хьэтіохьэщокьуэ жыг хадэр, «Горный», «Стрелка», «Искож», «Александровка» «Колонка» жьабгъэр, къалэкур, КъБКъУ-р, Брамтэ). Постхэмрэ маршрутхэмрэ мыхьэнэшхэу зиІэ Іэнатіэхэм пэгъунэгъуу икІи, хуей хьумэ, ахэр дакъикъи 5-7-м хабзэр кьыщцІэзэрауда щІыпІэм нэсынущ, - жиІащ а псалъэмакъым кьыпІэзыща Урысей МВД-м Налшык къалэмкІэ и управленэм жылагъуэ шынагъуэншагъэр къызэрэпэщыныкІэ и полицэм и унафэщІым и кьуэдзэ Нэгъуей Мухьэмэд. Абы кьызэрыхигъащащи, къакІуэхэри, кІуэжьри кІэщІыгъэ, автобусхэм и Іыгъхьэжьэм Іэкіэ яІыгъри багъэжьым щагъэтІылъахэри зищІысри зрагъащІэ. Илъэсыр кьызэрихьэрэ щытыкІэ кьызэрымыкІуэ кьэхъу хуэжьжьхъуэмэ зэрызахьумэным теухуа бзыгъэхэр гимназие №14-м щрагъэкІуэкІащ.

Зыіуэу гугъуехьхэм я гугъу щищІым, полицэм и полковник Нэгъуейм кьыхихІэщащ ягьныкІуэ Іуэхущ1апІэхэм ящІ къыдэс тещІыкІыныгъэ щІэныгъэ ящІ апхуэдэ хъыбарыр хэІущІыну пщІы мыхъуну. Апхуэдэу кьыщцыжраІащ банк зыбжанэм, «Резерв» медцентрым, «Ленинград» санаторэм, Центральнэ, Ипщэ-Къухьэпі бззэрэхэм, нэгъуащІхэми. Абы кьыздэкІуэу, мазитІым кьырибудэуэ Урысей МВД-м Налшык къалэмкІэ и управленэм, Урысей ФСБ-м, МЧС-м я Іуэхущ1апІэу КъБР-м щыІэм я ЛыкІуэхэр зыхэт комиссэм инженерТехникэ щытыкІэмрэ терроризм щыхьумэным зэрыхуэщІамрэ теухуа кьэпщІынкІэ 35-рэ ирагъэкІуэкІащ.

Ныкъуэсанигъэ 65-рэ кьыщІагъэщати, терроризм пщІэтынымкІэ къалэ комиссэм и тхьэмадэм, Іуэхущ1апІэхэм я унафэщІхэм я деж нагъэсащ икІи ахэр зэгъэТІылъэкІ имыІэу яГъэзэщІыжьыпІ, ящІэнущ, Іэмал имыІэу зохьуэкІыныгъэхэр зыхэлъхьапхъэ унэтІыныгъэхэри зэрымымащІэр.

Журналистхэм я упщІэхэм щаритым, Нэгъуейм жиІащ «Къалэ шынагъуэншэ» аппарат-программэ комплексыр Іыхьжьу зэрякІуэкІыныр. Ар 2014 гъэм иухынущ. А программэм кьыхахащ Гъэгуэм шынагъуэншэу щызэкІуэнырь кьызэгъэпэщІыныкІэ федеральнэ транспорт кьулыкъыр. Абы иджыкІуэ республикэм и Іуэгуэхр видеокІэлъыплъыныгъэхэмкІэ кьызэрегъэпэщ.

УАРДЭ Жантинэ.

●КъБР-мкІэ МВД-м къет

Мурадыр къехъулІакъым

НЭХЪАПЭМ суд зытращІыхьауэ щыта, 1981 гъэм кьалъхуа налшыкдэсыр 2-нэ Таманскэ дивизэм и уэрамым псы ильэдапІэм тетІ гъущІ хьарыр тридгуІкІ пэтрэ, кьалэ полицейхэм яубыдащ.

КьыхэзгъэщыщІи, апхуэдэ щІэпхъаджагъэхэм куэдрэ урохьэлІэ. ГъущІкІ ІІуугъэнэхэр, ахэр ящІэкІадкІам емылытатуэ, щащхъу пунктхэр иджыри щылъщ. Гугъу демыхьу хэхъуэ гуэр зыІэрызІгъэхьэну хущІэкъуэм я дежкІэ ар хэкІыпІэщ.

КІэрахьуэр къытрахыж

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР къэрал университетым и 4-нэ курсым щеджэ хамэ къэрал студентым и SKIF А-300 пневматикэ кІэрахьуэр общежитым щыфІадыгъащ. Лей зытехьам полицэм захуигъэзащ.

Кьэлъыхьуэныгъэхэр щрагъэкІуэкІым, Урысей Федерацэм и МВД-м Налшык къалэмкІэ и управленэм и гъэкъэкІуэхэр гъунэгъу общежитым щыпсэуэм и лъэгъуэм техьащ. Ядыгъуэ кІэрахьуэр абы къытрахыжащ.

Къэрал кІуэцІ Іуэхуэхмкі министерствэу КъБР-м щыІэм и пресс-Іуэхущ1анІэ.

Хьэрычэтыр мащІэми куэдми хьэрычэтщ

●Абы дегъэпІейтей

Къэбэрдей-Балькъэр къэрал университетым экономикэмкІэ и факультетым щекІуэкІащ «КъБР-м хьэрычэтыщІэ цІыкІумрэ курытымрэ зыщегъэжьыныкІэ щыІэ хабзэхьэпІэхэр зэхэпІаща конференц. Ар зэхашащ республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министерствэмрэ КъБКъУ- м экономикэмкІэ и факультетымрэ.

ЗЭХУЭСЫР кьыщцэзІуихым, КъБР-м экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министерствэм и къуадзэм и унафэщІ Ефэнды Ритэ щІалэгъуалэр хьэрычэт лэжьакІэм хуегъэджэныкІэ ди республикэм иІэ программэр гъэзащІа зэрыхъу щІыкІэм кІэщІу тепсэльыхьащ:

- ПрограммэщІэм и фІыгъэкІэ, - жиІащ Ефэнды Ритэ, - Европэм щыІэ бизнес еджапІэ нэхъыбГэ Іэхэр къэзэуха Іэщагъэ1 гуп мы зэманым диІэ хъуащ. Ахэр республикэм и экономикэм и Іэнатіэ зэмылІэужьыгъуэхэм жыджэру щылэжьафІи гущІ.

КъБР-м щІалэгъуалэм я Іуэхухэмкі и министр Хъыжьрокъуэ Сулътан конференцым кьеклуэІа ныбжьыщІэхэм защхьихугъэзэм, бизнесым хьыхьну хущІэкъу дэтхэнэ зыми и мурадхэр къехъулІэну ехъуэхъуащ.

Къэбэрдей-Балькъэр къэрал университетым нэгъуэщІ еджапІэхэм хуиІэ эофІщІыкІ и къуадзэм и унафэщІым и къуэдзэ Щад Залинэ конференцым къеклуэІа Іахэр щыгъуазэ хущІащ Нидерландэм «Saxion» еджапІэ нэхъыщхьэм гъатхэпІэм икуэм щекІуэкІа «Глобализацэмрэ бизнесымрэ: зи лэжьыгъэм хуэІэжьжьэр» дунейпсо тхьэпэщІыр. Абыхэм я псалъэм пэджэжт БКЪКъУ-м менеджментымрэ маркетингымкІэ и кафедрэм и доцент Таппасанова Елизаветэ жиІаэри:

- Ди экономикэм хьэрычэт мащІэм хуэфащэ увыпІэ щегъэгъуэтыным хуэгъэза Іуэхугъуэ зыбжанэ зэрэІэгъэкІын хуейщ: къэрал хабзэхэр зэрыщытыпхъэ жыпхъэм игъувэн, программэ хэхахэм мылъкукІэ защІэгъэкъуэн, хьэрычэтыщІхэм Іэмал зэриІэкІэ щыпэрмыкуэ щытыкІэ экономикэм кьыщцэзгъэпэщын, нэгъуэщІхэри. Апхуэдэ Іуэху бгъэдыхьэкІэм къэралым и экономикэм и мызакъуэу, жылагъуэри кьегъэщІэращІэ.

Хамэ къэрал щеджа Кьардэн Асэлэнэрэ Бекъуэ Юлнерэ зэхуэсым щыжаІащ иджырей экономикэ щІэныгъэ зрагъэгъуэтынымкІэ республикэм и унафэщІхэр кьаэзрыдэІэпыкъуэм папщІэ фІыщІэ зэрыхуагъэпэщу щытащ. Нобэ республикэм и хэхъуэхэм я зэхуэдитІыр езым кьелэжьыж - 2011 гъэм дотацэхэр зэрыхьуар процент 47-рэщ. Къэбэрдей-Балькъэр кьыхагъэкІыжащ УФ-м и субъектым ящыщу кьыщыІ егъэлеяуэ дотацэшхэу зратхэм я спискъм.

- Къэралым адэкІэ зэрызыужьыну щІыкІэр кьыхэхьын куэйр хэт? Властым тегъэщІапІэ ищІын хуей щІыхуэм я Іуэху епльыкІэр?

- Щэч хэмыльу. Властым сытым дежи и тегъэщІапІэу щытын хуейщ щІыхуэм я Іуэху епльыкІэр. Къэралым и кьыгъэгъэпэщыкІэр Конституцэм иратхащ икІи абы итщ властым и хэмыльэр лъэпкъ куэду зэхэт щІыналъэ арауэ зэрыщытыр. Езыр зыщІыпсэуну зыщІылэжьэну, е бынхэр щигъэсэну къэралыр зыхуэдэу щытыпхъэр кьыхихьну хуитныныгъэ зиІэр ара щІ. Абы пэбгъуэным щыІэкъым.

ЭофІкІ зыбгъэдэмыльщІыналъэм Іэмал иІэщ и щхьэр иПыкІу эзтеуфжьжьымкІэ.

«Урысейм и щІынальэхэр» журнал, 2012 гъэм и гъатхэпІэ, №3.

●Бокс

Медаль «уэшх»

пІэу 3, ятІуанэ, ещанэ увыпІэхэу зырыз кьахьащ. Теклуэныгъэ зыІэрагъэхьащ Думэн Исльам, Энеев Кязым, Сэхъу Исльам сымэ. Спортсменхэр я гъэсэнщ тренерхэу Шыкъ Мухьэмэд, Шэру Мурат, КІэрэф Зэ-саратов Хьэмэзтрэ Мьзэущэ Музаринрэ. Ахэр я гъэсэнщ тренерхэу Къумыкъу Исуф, Чегембаев Ахъмэт, Іэмин Мырзэ сымэ.

Бжыкіыий Мухьэмэд, Кіэщт Руслан, Бичиев Ахъмэт, Атсаламов Залымбэч сымэ етІуанэ увыпІэхэр кьахьащ.

Ди боксерхэм ящыщу 9-м жэз медалхэр къалъысащ. Омск областым щыщ Макаров Анатолэрэ Мэзкуу кьикІэ Арутюнов Никорэ «Техникэ пэхъыфІым папщІэ», «Теплъэгъуэ» зэрыхуэпабгъэм папщІэ» саугъэтхэр хуагъэфэщащ.

УФ-м Іэщ1кІэ Зщ1ауэзэда и Къарухэм боксымкІэ пашэныгъэр къыщІыхьынымкІэ зэхьэзэхуэм щытекІуэхэр нахьыгъэм Кемерово къалэм